

Ds 2019:7 Remissvar avseende förslag till ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet

Alla Kvinnors Hus, Karlstads kvinno- och tjejjour

Alla Kvinnors Hus, Karlstad, AKH Karlstad har getts möjlighet att lämna remissvar avseende förslag till ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet Ds 2019:7.

AKH Karlstad är en kvinno- och tjejjour som arbetar mot mäns våld mot kvinnor och med att ge stöd till kvinnor, tjejer och barn som varit utsatta för våld i olika former och har så gjort sedan 1982. AKH Karlstad ser att mäns våld kan drabba alla kvinnor och tjejer. AKH Karlstad uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor, tjejer och barn är ett systematiskt och strukturellt våld.

Bakgrund

Promemorian innehåller förslag för att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för kvinno- och tjejjourer och vissa andra ideella organisationer inom brottsofferområdet. Förslagen som lämnas syftar till att inte undergräva det offentligas ansvar för brottsofferstöd. Promemorian lyfter vikten av att skapa förutsättningar för ett brottsofferstöd av god kvalitet till våldsutsatta barn och vuxna.

Med den nya föreslagna förordningen slås befintliga statsbidrag som Socialstyrelsen fördelar in området för såväl sökande som bidragsgivare. Promemorian föreslår också att bidraget ska kunna lämnas för två år och riktas till organisationer som har en röstbärande funktion samt givare av kompletterande service till medborgare. Promemorian lyfter även att bidragets tillämpningsområde går i linje med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Analysen i denna promemoria tyder på att det förekommer att kvinnojourerna inte får full kostnadsersättning för de socialtjänstinsatser som de genomför på uppdrag av kommunen. Vidare lyfter promemorian att det är viktigt att statsbidragen till ideella organisationer inte utformas så att de riskerar att undergräva kommunernas ansvar, genom att finansiera sådan verksamhet som faller inom ramen för det kommunala åtagandet.

Promemorian lyfter att det finns en potentiell risk att nuvarande form av statsbidraget eventuellt kan ha bidragit till en osäkerhet kring förväntningar, uppdrag och ansvar mellan kommuners socialtjänst och ideella kvinnojourer och att denna osäkerhet riskerar att brottsoffer även fortsättningsvis blir en sidoordnad fråga i kommuners arbete, istället för att ansvaret för denna grupp integreras i kommuners ordinarie verksamhet.

Promemorian anger också att föreslagen förordning ska främja förebyggande åtgärder och bekämpandet av mäns våld mot kvinnor, men att arbete som är inriktat på att förbättra situationen för kvinnor och barn bör ges större utrymme.

Förordningen föreslås träda i kraft den 1 november 2019 och tillämpas första gången i fråga om statsbidrag för bidragsår 2020.

Här nedan kommer AKH Karlstad först att framföra sina synpunkter om promemorian förslag och sedan sina synpunkter på resterande delar av promemorian.

Sammanfattning av AKH Karlstads synpunkter

AKH Karlstad är positiva till förslaget som helhet utifrån att det innebär viss förenkling gällande ansökningsförfarande samt långsiktig finansiering med ett tvåårsperspektiv. AKH Karlstad förstår behovet av en sammanslagning av olika förordningar, men understryker å det kraftfullaste att det är av yttersta vikt att tillse att förändringarna inte påverkar statsbidragets storlek till kvinno- och tjejjourerna.

AKH Karlstad vill uttrycka en viss oro för att förebyggande arbete slås samman med hanterandet av konsekvenserna av våld. AKH Karlstad har i princip sedan organisationen bildades, men även ytterligare sedan metoo-hösten, sett en stor ökning i stödsökande. Att det ökat efter just metoo kan tänkas bero på att problemets omfattning äntligen börjar bli synligt för fler än bara kvinno- och tjejjourer. I det läget av samhällelig förändring göra förebyggande arbete konkurrerande med stödgivande anser AKH Karlstad kan ge effekter av att stödet inte når alla som nu, äntligen, söker det. AKH Karlstad menar även att problematiken med att det sker en fokusförflyttning från att arbeta med våldsutsatta kvinnor till att även arbeta förebyggande ur en och samma förordning, som denna promemoria föreslår, även kan återspegla sig inom kommunerna. Det kan ju vara så att även kommuner lägger sin budget på förebyggande och normkritiskt arbete, vilket resulterar i att det inte finns tillräckligt med medel för att ge kvinnojouren full ersättning.

AKH Karlstad håller med om att kommunerna behöver ta sitt ansvar när det kommer till att arbeta med mäns våld mot kvinnor och barn och att stödja våldsutsatta kvinnor och barn. Under många år har kommunernas arbete med mäns våld mot kvinnor lutat sig kvinnojouren. Kvinno- och tjejjourer är idag en del av välfärden men har ändå en osäker ställning. AKH Karlstad erfarenhet säger att det är stor variation mellan kommuner i Sverige när det gäller mäns våld mot kvinnor, både hur det arbetas med men också synen på kommunernas skyldigheter. AKH Karlstad upplever att det är relativt nytt att se på kvinnojourens verksamhet som delad på det sätt som beskrivs i promemorian, med en del utförare av socialtjänst och en del föreningsverksamhet, vilket har påverkat hur samarbetet med kommunerna ser ut.

Det har under de senaste decennierna skett en professionalisering av hanterandet av mäns våld mot kvinnor, där AKH Karlstads upplevelse är att det är kvinnojouren som hängt med i och stått för professionaliseringen i hög utsträckning. Paradoxalt nog har professionaliseringen också inneburit att kvinnojourens verksamhet villkoras i högre utsträckning och blir mer osäker. En tydlighet i statsbidraget är därför välkommet, men bör också innebära att kommuner fortsatt tar sitt ansvar. AKH Karlstad anser att regeringen bör ställa högre krav på SKL och inte anta att en tydligare målsättning för statsbidraget kommer förändra SKL:s ansvarstagande.

Samtidigt handlar det för många kommuner om en finansieringsfråga även där. Det finns inte medel att tillgå. I Promemorian framgår att kommuner velat hjälpa organisationer att söka för att de själva inte kan ge den hjälpen. Det är ett problem som promemorian inte kan behandla men som bör belysas.

AKH Karlstad anser att promemorian missar en viktig del gällande skyddade boenden. De första kvinnojouren startade utifrån vetskapen om att det behövdes skyddade boenden för kvinnor. Kvinnor sökte sig själva dit och bodde med "egen placering". De flesta kvinnojouren har kvar den möjligheten. När skyddat boende enbart ses som en insats via socialtjänst blir möjligheten till den typ av stödsökande helt uttraderad eller i alla fall helt utan möjlighet till

finansiering. AKH Karlstad ställer sig frågande till om bilden av skyddade boenden som självfinansierade verkligen är något som vi vill eftersträva i Sverige, eller om det ska kunna vara en möjlighet för vem som helst – oavsett medel.

AKH Karlstad anser att det i promemorian finns svag förankring, språkligt och innehållsmässigt, till hur mäns våld mot kvinnor är en jämställdhetsfråga och varför det är så. Då detta är av stor vikt för hur medel kommer fördelas till olika verksamheter anser AKH Karlstad att det är viktigt att påpeka att mäns våld mot kvinnor är ett strukturellt problem där kvinnor drabbas utifrån en underordning i ett patriarkalt samhälle. Det är en våldsutsatthet som behöver hanteras av samhället, där kvinno- och tjejjourer i Sverige tagit ansvar i över 40 år. Det handlar om liv och död, där kön är en faktor.

Synpunkter fördelade på remissens olika förslagsdelar

6.1.1 Behov av förändring

AKH Karlstad delar uppfattningen att förfarandet med att ansöka om medel har varit en administrativt betungande börda, där ansökningsförfarandet de senast 5 åren förvisso förenklats. AKH Karlstad stödjer att ansökningsprocessen förenklas genom att förordningarna slås samman. Förslaget om ett organisationsbidrag och ett verksamhetsbidrag i samma förordning kommer att underlätta det administrativa arbetet med ansökningarna på jourerna.

6.1.3 Förordningens tillämpningsområde och syfte

AKH Karlstad menar att förordningen och fördelningen av stadsbidrag bör lägga stor vikt vid mäns och pojkars våld mot kvinnor, tjejer och barn.

AKH Karlstad menar att en analys av vår rådande könsmaktsordning måste vara närvarande. AKH Karlstad anser det viktigt att en promemoria av detta slag, samt dess förslag, bekräftar att kön och ojämslidda strukturer hänger samman. AKH Karlstad ser ett stort behov att detta lyfts fram i förordningen och tydliggörs i ansöknings och redovisningsförfarandet så att det omfattar alla organisationer som söker stadsbidrag.

AKH Karlstad menar att begreppet ”våld i hederns namn” är bättre passande än ”hedersrelaterat våld”. Våld i hederns namn kan skilja sig åt i olika sammanhang, men är, liksom alla former av mäns våld mot kvinnor, den yttersta konsekvensen av könsmaktsordningen.

AKH Karlstad vänder sig emot könsneutrala skrivningar då dessa riskerar att osynliggöra problem som har samband med ojämslidda strukturer. Att skriva könlöst har historiskt sett inneburit att det är mannen som skrivs fram som norm och kvinnor osynliggörs.

AKH Karlstad menar att promemorian förminskar bilden av att det är oftast män och pojkar som är våldsutövare samt att det är oftast kvinnor, tjejer och barn som är utsatta för våldet.

AKH Karlstad efterfrågar ett förtydligande kring det aktiva arbetet med offret, vilket oftast är en kvinna eller tjej.

6.1.5 Förutsättningar för bidraget

AKH Karlstad menar bestämt att det bör tydligt framgå att arbete som riktas mot kvinnor, tjejer och barn ska prioriteras.

AKH Karlstad menar att kunna söka medel från brottsoffermyndigheten bör vara en möjlighet som kvarstår då det är möjligt att finansiera olika delar av verksamhet med dessa medel.

6.1.7 Formen för bidraget

AKH Karlstad tillstyrker promemorians förslag om ett organisationsbidrag till lokala ideella organisationer.

AKH Karlstad anser att förslaget om ett organisationsbidrag och ett verksamhetsbidrag i samma förordning kommer att underlätta det administrativa arbetet med ansökningarna på jourerna.

AKH Karlstad anser att förslaget om att organisationsbidraget bör begränsas till att avse endast den "ordinarie verksamheten" måste förtydligas med många exempel för att inte åter igen skapa förvirring om vad man får ta upp och inte får ta upp i sin ansökan.

AKH Karlstad vill förtydliga att ett organisationsbidrag som tillgodoser en viss grundfinansiering av verksamheten skulle skapa en tryggare arbetsmiljö och möjlighet till förbättrad planering av arbetet på jourerna.

AKH Karlstad är tveksamma till att det ska vara ett fast belopp som är lika stort för samtliga sökande som beviljas bidrag. Kvinno- och tjejjourer har idag väldigt olika verksamhet och olika förutsättningar. Att ge lika stora delar till verksamheter som skiljer sig på flera miljoner i omsättning gynnar varken liten eller stor organisation. Att istället använda sig av en fördelningsnyckel anser AKH Karlstad skulle vara bättre. Denna kan t.ex. ta hänsyn till omsättning och omfattning av verksamhet.

AKH Karlstad tycker att det är positiva att riksorganisationer inte ska fördela medel till lokala jourer då det har inneburit mer administration inte bara för riksorganisationerna men även kvinno- och tjejjourerna.

AKH är positiva till att promemorian uppmärksammar de stödsamtal till brottsoffer som kvinno- och tjejjourerna tillhandahåller. Det är en stor del av verksamheten som kräver stor finansiering men som ofta har förbisetts tidigare.

6.1.8 Handläggning av bidragsärenden

AKH Karlstad anser att det är bra att det finns möjlighet till långsiktig planering och stödjer förslaget om att statsbidrag ska kunna sökas för två år i taget. Långsiktig finansiering har varit ovanligt och det är därför ett nytt arbetssätt som precis börjat sätta sig i kvinno- och tjejjourerna. Två år är dock inte så lång tid och möjlighet till fler år, tre eller fyra, bör därför finnas i framtiden.

AKH Karlstad vill kraftigt avråda från att redovisning ska ske senast 1 mars året efter. De flesta ideella organisationer har sina årsmöten under mars månad och tar fram bokslut och sammanställning av året till mötet. Ofta utifrån den informationen tas relevant information till redovisning ut för respektive redovisning. Redovisning till Socialstyrelsen bör därför göras senast 1 april året efter, eller om möjligt senare ändå.

Författare till detta remissyttrande är Elisabeth Björk och Caroline Högstedt ordförande och vice ordförande i Alla Kvinnors Hus, Karlstads kvinno- och tjejjour.